

словник (українсько-російський і російсько-український) /За ред. В.Я. Тація. –Харків: Право, 2001. –560 с.

4. Лушечкина М.А. О направлениях, задачах и понятии криминалистического изучения личности // Вестн. Моск. ун-та: Сер.11. Право. –1999. –№ 3. –128 с.

5. Организованная преступность /Под ред. А.И. Долговой, С.В. Дьякова. –М., 1993. –С.147-148.

6. Организованная преступность /Под ред. А.И. Долговой, С.В. Дьякова. –М., 1989. –С.31.

7. Научно-практический комментарий Криминального кодекса Украины /За ред. М.И. Мельника, М.И. Хавронюка. –К.: Атіка, 2004. –1056 с.

8. Ефремов С. Поняття організованої злочинності // Право України. –2002. –№ 9. –С.89-91.

9. Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С. Кримінологія: Курс лекцій. –К.: МАУП, 2002. –296 с.

10. Зелінський А.Ф. Кримінологія: Навчальний посібник –К.: Рубікон, 2000. –240 с.

11. Хохряков Г.Ф. Кримінологія: Учебник /Отв. ред. В.Н. Кудрявцев. –М.: Юристъ, 1999. –511 с.

12. Бель В.В. Юридична психологія: Навчальний посібник. –К.: «Каравелла»; Львів: «Новий світ-2000», «Магнолія плюс» 2003. –376 с.

13. Пономаренко Ю.Г. Особистість злочинця у сфері

незаконного наркообігу // Вісник Нац. ун-ту внутр. справ. –2003. –Вип.24. –С.39-43.

14. Пакцев Н.М., Яровенко В.В. Криміналістика: методика расследования преступлений: Курс лекций. – Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 2000. –278 с.

15. Е. Расюк Кримінологічні ознаки та класифікація організованих груп, які вчиняють злочини у сфері незаконного обігу наркотиків // Підприємство, господарство і право. –2004. –№ 5. –С.114-123.

16. Пономаренко Ю.Г. Кримінологічна характеристика та попередження злочинів у сфері незаконного наркообігу: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.08. –Харків, 2004. –196 с.

17. Колычев В., Кондратьев Ю. Бывший победитель школьных олимпиад по химии стал «мозговым центром» севастопольской подпольной лаборатории по производству сильнодействующего наркотика // Факты. –19.10.2002. –№ 193.

18. Трачук О. Родители владельца нарколаборатории знали, что их сын проводит химические опыты, но о том, что именно он синтезирует, даже не догадывались // Факты. –13.10.2002. –№ 201.

Надійшла до редколегії 03.04.2006

СОЛДАТОВА Е.В. ЛИЧНОСТЬ ПРЕСТУПНИКА КАК ОДИН ИЗ СТРУКТУРНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ КРИМИНАЛИСТИЧЕСКОЙ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПОДПОЛЬНЫХ ЛАБОРАТОРИЙ ПО ИЗГОТОВЛЕНИЮ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ И ПСИХОТРОПНЫХ ВЕЩЕСТВ

Представлены основные признаки преступных групп и изложены роли каждого из их участников в процессе создания подпольных лабораторий с перспективой дальнейшего совершенствования процесса выявления и расследования преступлений, связанных с незаконной деятельностью лабораторий по изготовлению наркотических средств и психотропных веществ практическими сотрудниками ОВД.

SOLDATOVA E.V. CRIMINAL PERSON AS ONE OF STRUCTURAL ELEMENTS CRIMINAL'S CHARACTERISTIC OF THE CRIMES CONNECTED TO ACTIVITY OF UNDERGROUND LABORATORIES ON MANUFACTURING OF NARCOTICS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES

The basic attributes of criminal groups are submitted and roles of each of their participants are stated during creation of underground laboratories with prospect of the further perfection of process of revealing and investigation of the crimes connected to illegal activity of laboratories on manufacturing of narcotics and psychotropic substances by Law-enforcement agency's practical employee.

УДК 347.937

О.Ю. ТАТАРОВ

Київський національний університет внутрішніх справ

СТРОКИ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ¹

Висвітлені проблеми, що виникають при визначенні строків перегляду судових рішень, які набрали законної сили, за нововиявленими обставинами; запропонована нова редакція статті 400-5 Кримінально-процесуального кодексу України.

В юриспруденції під строками розуміють визначені відповідним законом, договором, постановою, наказом та іншими нормативно-правовими актами певні проміжки

часу, протягом яких повинна відбутися певна дія, котра має юридичне значення. Фахівці виділяють правостановлюючі, правозмінюючі та правоприпиняючі строки. Особливе місце при цьому посідають процесуальні строки, які визначають конкретний термін для здійснення певної дії чи певного зобов'язання учасниками кримінального судочинства.

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: докт. юрид. наук Суценко В.Д. (КНУВС).

Окремого аналізу потребують строки перегляду судових рішень в порядку виключного провадження, що є гарантією відновлення порушених прав громадян, до яких були винесені незаконні судові рішення. Очевидність помилокості постановлення вироку настільки велика, що подальше приведення його до виконання було б явною несправедливістю, і те зло, якого вже зазнали внаслідок цього, повинно бути спокутовано державою [1, с.367]. У кримінально-процесуальному законодавстві України це питання належним чином не врегульоване, а в юридичній літературі висловлені різні точки зору з цього приводу.

Метою нашого дослідження є визначення оптимальних строків перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами й усунення причин, що перешкоджають застосуванню цього інституту, а новизна полягає у запропонованій автором новій редакції ст.400-5 КПК України.

Так, згідно зі ст.400-6 КПК України, перегляд виправдовувального вироку, ухвали чи постанови про закриття справи, а також обвинувального вироку за наявності доказів, які підтверджують, що особа вчинила більш тяжкий злочин, ніж той, за який вона була засуджена чи у разі необхідності застосування до засудженого закону про більш тяжкий злочин за нововиявленими обставинами допускається лише протягом встановлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності й не пізніше одного року з дня виявлення нових обставин.

За наявності доказів, які підтверджують невинуватість засудженого або вчинення ним менш тяжкого злочину, відновлення справи за нововиявленими обставинами строком не обмежується. Відбуття покарання або смерть засудженого не є перешкодою для перегляду справи в інтересах його реабілітації та перегляду у судових рішеннях у зв'язку з цим.

Це положення було частково перейнято з КПК Української РСР 1927 р., ст.374 якого допускала перегляд виправдовувальних вироків лише на протязі року з дня відкриття нових обставин і не пізніше п'яти років з дня набрання вироком суду законної сили, але ні в якому разі не допускається після закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності або амністії. Смерть засудженого не була перепорою для відновлення справи, в якій був винесений обвинувальний вирок [2]. Але в Законі не вказано про інші умови, що не можуть стати перешкодою для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. "Важко припустити, – пише Я.О. Мотоліловкер, - що виданий на користь засудженого акт амністії стає перепорою до реабілітації невинного. Не менш тяжко згодитись з тим, що якщо б засуджений не був помилуваний, він не був би реабілітований після цього ж, як він був помилуваний, реабілітація необґрунтовано засудженого в порядку судового нагляду чи за нововиявленими обставинами стає неможливою" [3, с.114].

Ми погоджуємося з цим тезисом, й вважаємо, що відбуття покарання та смерть особи не можуть стати перешкодою для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, а слід на законодавчому рівні закріпити й акт надання амністії та оголошення помилування.

Не обмеження строками перегляду судових рішень на користь засудженого є однією з гарантій забезпечення прав незаконно засудженим особам, оскільки незалежно від спливу часу вони повинні бути реабілітовані. Щодо встановленого річного строку для перегляду виправдовуваль-

них вироків з моменту виявлення нових обставин існують певні заперечення. Так, на думку В. Бойка та Н. Бочечко, обмеження річним строком перегляду виправдовувального вироку, ухвали, постанови про закриття справи суперечить завданням кримінального судочинства про викриття винних та забезпечення правильного застосування закону з тим, що кожен, хто вчинив злочин, був притягнутий до відповідальності, а також суперечить принципу забезпечення всім особам, які беруть участь у кримінальному судочинстві, права на захист їх прав та законних інтересів, адже права та інтереси потерпілого, цивільного позивача та їх представників не будуть у повній мірі забезпечені [4, с.100]. Їх підтримує також Н. Ольшанська [5, с.81].

Вважаємо, що висловлена вище думка вчених не є зовсім вірною, оскільки обмеження певним строком можливості перегляду виправдовувального вироку пояснюється необхідністю створити такі умови його найбільшої стабільності, забезпечити таке положення, коли б громадянин, виправданий судовим вироком, не відчував би побоювання, що вирок може бути відмінений й він знову буде притягнутий до відповідальності [6, с.75]. Адже сплив значних строків з моменту виявлення нових обставин може ускладнити збір доказів, внаслідок чого неправомірне рішення суду, що набрало законної сили залишатиметься без змін.

Аналогічно питання щодо визначення строків перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами вирішено в кримінально-процесуальному законодавстві Російської Федерації, Республіки Білорусь, Республіки Молдови та Латвії [7].

Ст.591 Проекту КПК України 2005 р. передбачає також перегляд судових рішень у бік погіршення становища особи, до якої вони винесені, лише протягом встановлених строків давності притягнення до кримінальної відповідальності і не пізніше одного року з дня виявлення нових обставин.

Відповідно до кримінально-процесуального законодавства Франції збіг строків давності й смерть засудженого є перепорою для нового судового розгляду справи в порядку ревізії. В такому випадку суд вказує на таку обставину, виносить визначення по суті справи в присутності цивільних відповідачів, якщо такі беруть участь у процесі, й опікунів, призначених судом для захисту доброго імені кожного з померлих; суд відміняє тільки ті обвинувальні вироків, які він визнав необґрунтованими, й посмертно реабілітує засуджених, якщо це питання було предметом розгляду [8].

Річний строк для перегляду справ у зв'язку з нововиявленими обставинами починає спливати з моменту виявлення нових обставин(ст.400-6 КПК України). Нечітка визначеність саме цього "моменту" є однією з перешкод, що спостерігаються під час визначення строку відновлення справ за нововиявленими обставинами органами прокуратури та слідства.

В.С. Поснік, наприклад, вважає, що днем відкриття нових обставин у всіх випадках є день отримання про них інформації прокурором. В річний строк перегляду судових рішень в порядку виключного провадження повинен входити як термін розгляду прокурором отриманої інформації, так і час розслідування нововиявлених обставин, а також розгляд судом питання про відновлення кримінальної справи [9, с.9]. Аналогічної думки дотримується й О.П. Сьомушкін, який одночасно пропонує встановити поря-

док, коли сигнал, що поступив до прокурора про нові обставини реєструвався б, а після цього був би закріплений в спеціальному юридичному акті [10, с.30].

З цією позицією названих авторів важко погодитися. Вважаємо, що думка вчених щодо терміну відкриття нових обставин не відповідає реальному стану справ. Не можна вважати днем виявлення нових обставин день отримання прокурором інформації про них. Адже для того, щоб прокурор міг зробити висновок щодо виявлення нових обставин, їх невідомість та можливість впливу на судові рішення, необхідно провести попередню перевірку та розслідування, в ході якого зможе дійти висновку про необхідність поставлення перед судом питання про відновлення справи тощо. Без такої перевірки не можна з впевненістю говорити про виявлення нових обставин.

Якщо погодитися з запропонованим В.С. Посніком й О.П. Тьомушкіним терміном відкриття нових обставин, то нові обставини, які були встановлені вироком суду, не вважатимуться такими до тих пір, поки про них не буде відомо прокурору. Це було б помилковим рішенням, оскільки нові обставини вже встановлені в передбаченому законом порядку - вироком суду, що набрав законної сили. Взв'язавши до уваги те, що потрібен час для проведення перевірки, розслідування та розгляду справи судом й прийняття певного рішення, після чого воно повинно набрати законної сили, то протягом запропонованого річного строку перегляду виправдовувального вироку суб'єкти кримінального судочинства можуть не мати змогу встановити нові обставини.

Але М. Громов висловлює протилежну думку: "Оскільки обставини вважаються такими, що відкриті, коли вони встановлені в порядку, передбаченому законом, то з цього випливає, що таким днем відкриття нових обставин потрібно вважати день набрання законної сили за вироком суду або постанови прокурорсько-слідчих органів про зупинення чи закриття кримінальної справи чи відмову в цьому, або день складання прокурором висновку за результатами розслідування. Однак, вважаючи, що проміжок в часі між складанням висновку прокурора й набрання законної сили обвинувальним вироком суду чи постановою прокурорсько-слідчих органів за нереабілітуючими обставинами незначний, днем відкриття нових обставин потрібно вважати день складання прокурором висновку" [11, с.138].

Відомо, що висновок прокурора – це важливий процесуальний документ, який має вирішальне значення для суду, що розглядає справу в зв'язку з нововиявленими обставинами [12, с.22]. Деякі вчені вважають, що ні момент запропонування зі сторони прокуратури про проведення дізнання або слідства, ні складання цими органами висновку про наявність нових обставин, ні винесення з боку прокуратури пропозиції про відновлення справи, не може бути визнано за відкриття нових обставин. Тільки суд може бути компетентним у встановленні факту, бо здійснення цього вимагається законом [13, с.558].

В.В. Шубін вважає, що днем виявлення нових обставин є в тому випадку той, коли нові обставини встановлені вироком суду, тобто день набрання законної сили вироком суду. Коли ж нововиявлені обставини повинні встановлюватися матеріалами розслідування, то вважається день складання висновку про розслідування нововиявлених обставин. У всіх інших випадках має бути день, коли органам слідства стало відомо про нові обставини [14, с.606].

З цією позицією вченого також не можна погодитися,

адже він пов'язує момент виявлення нових обставин з інформованістю про них слідчих органів, які не мають права за власною ініціативою відновлювати провадження у справі й проводити розслідування. Адже, згідно із законом, здійснювати це має право лише прокурор, а слідчі органи діють за його дорученням.

Вважаємо найбільш вірною думку Г.З. Анашкіна й І.Д. Перлова, які наголошують, що момент виявлення нових обставин необхідно визначати в залежності від їх виду. У всіх випадках днем відкриття нововиявлених обставин потрібно вважати час їх підтвердження: а) вироком суду, коли йдеться про нововиявлені обставини, передбачені пп.1, 2 ст.400-5 КПК України; б) матеріалами розслідування, проведеного з дотриманням чинних правил, і яке закінчилось складанням відповідного висновку прокурора [15, с.67]. Це знайшло своє відображення у ч. 2 ст. 400-6 КПК, яка днем виявлення нових обставин визначає день набрання законної сили вироку суду щодо свідка, потерпілого, судового експерта, перекладача у зв'язку з дачою ними завідомо неправдивих показань, завідомо неправильного висновку, пояснень чи перекладу; щодо прокурора, дізнавача, слідчого, судді у зв'язку з допущенням ними зловживань, а також щодо інших осіб у зв'язку з фальсифікацією ними доказів, а у разі неможливості постановлення вироку - день складання прокурором за матеріалами розслідування висновку про наявність нововиявлених обставин.

А.П. Рижаків же заперечує щодо визначення неоднакового моменту виявлення нових обставин в залежності від їх виду, пояснюючи це тим, що вирок суду не нагадує про незаконність неправового та необґрунтованого вироку у першій справі, а прокурору можливо й не відомо про цей вирок. Він вважає, що нововиявлені обставини виявляються в день закінчення їх розслідування й складання прокурором висновку [16, с.10].

Проведене опитування слідчих та прокурорів показало, що однією з проблем, що ускладнює застосування інституту відновлення справ за нововиявленими обставинами є поняття "день виявлення нових обставин". В загальному значенні під "виявленням" розуміють отримання першої інформації про нові обставини. Це наводить на думку про те, що виявленими стають обставини в разі надходження про них інформації суб'єктам, що уповноважені проводити їх розслідування.

Для усунення труднощів застосування цього інституту потрібно використати поняття, що буде найбільш близьким до процесуальної природи нових обставин та їх встановлення. Вважаємо, що це буде поняття "день підтвердження нових обставин". В цьому випадку маєтись на увазі день встановлення факту їх існування за вироком суду чи висновком прокурора за результатами проведеного розслідування.

Однією з умов застосування інституту перегляду виправдовувальних вироків, що набрали законної сили за нововиявленими обставинами є не закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.

Закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності є однією з підстав закриття судом кримінальної справи. У разі збігу строків давності прокурор, а також слідчий за згодою прокурора виносить постанову про направлення кримінальної справи до суду для вирішення питання про звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності (ст.11-1 КПК України). Це

питання аналогічно вирішується й під час перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. Так, якщо при розслідуванні нових обставин, передбачених ч.ч.1 та 2 КПК України, виявиться, що сплили строки давності, то прокурор чи слідчий, що проводить розслідування за його дорученням направляють справу до суду для прийняття рішення про звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності. Не застосування строків давності може бути лише у разі вчинення злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, передбачених розділом 20 Кримінального кодексу України (далі КК), де питання застосування строків давності й перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами вирішується у кожному конкретному випадку судом.

Закінчення строків давності означає сплив встановлених у кримінальному законі строків з часу вчинення злочину, з чим пов'язане звільнення особи від кримінальної відповідальності. Таке звільнення ґрунтується на презумпції втрати суспільної небезпечності винної особи.

Підставою звільнення від кримінальної відповідальності є втрата злочинним діянням здатності бути показником громадської небезпечності особи, а тривала законслухняна поведінка якої після його вчинення є доказом його виправлення. За таких умов притягнення особи до кримінальної відповідальності, як правило, є доцільним і таким, що не відповідає принципу гуманізму та таким цілям покарання, як виправлення засудженого й запобіг дня вчиненню ним нових злочинів [17, с.96].

Застосування інституту давності можливе при виконанні трьох умов, передбачених ст.49 КК України: не закінчення зазначених у законі строків; не вчинення протягом цих строків нового злочину певної категорії тяжкості; не ухилення від слідства або суду.

Точкою відліку, з якої починають спливати строки давності вважається день вчинення особою громадсько небезпечного діяння. При підготовці до скоєння злочину або замахові на злочин, строк давності починає спливати з моменту припинення вчинення особою злочинної діяльності. У разі добровільної відмови під час готування та замаху на злочини, які не являють громадської небезпечності, особа від кримінальної відповідальності звільняється, якщо в її діяннях не має складу іншого злочину. При триваючих злочинах строк давності обчислюється з часу припинення вчинення особою злочинних дій. В такому випадку не має різниці чи за волею особи або поза її волею це сталося. В продовжуваних у часі злочинах строк давності обчислюється з моменту вчинення особою останньої злочинної дії, яка входить до її початкового злочинного умислу.

У разі вчинення особою нового злочину, перебіг строків давності переривається, й та частина строку, яка вже сплинула до вчинення злочину, не має ніякого юридичного значення, й перебіг строків розпочинається з початку, тобто, окремо за кожен злочин. Вчинення злочину певної категорії тяжкості означає те, що особа не повинна вчинити злочин середньої тяжкості, тяжкий та особливо тяжкий. Тяжкість злочину визначається в залежності від статті, яка передбачає покарання.

Під ухиленням особи від слідства та суду розуміють її дії, якими вона заважає встановленню істини у справі (неявка до органів слідства та суду тощо). У разі ухилення особи від слідства та суду, перебіг строків давності зупиняється, й відновлюється з дня затримання особи чи

з'явлення її із зізнанням. Важливе значення також має момент закінчення строків давності й момент, з якого особа притягується до кримінальної відповідальності. Строки давності притягнення до кримінальної відповідальності закінчуються «до дня набрання вироком законної сили».

Таким чином, питання щодо визначення строків виявлення нових обставин та їх використання, на наш погляд, слід ст.400-5 КПК України викласти у такій редакції:

«Днем підтвердження нових обставин є день набрання законної сили вироком суду щодо свідка, потерпілого, судового експерта, перекладача у зв'язку з дачею ним завідомо неправдивих показань, завідомо неправдивого висновку, пояснень чи перекладу, щодо прокурора, дізнавача, слідчого, судді у зв'язку з допущенням ними зловживання, а також щодо інших осіб у зв'язку з фальсифікацією ними доказів, а у разі неможливості постановлення вироку – день складання прокурором за матеріалами розслідування висновку про наявність нововиявлених обставин. Днем підтвердження нових обставин у вигляді дій певних осіб, які не підпадають під ознаки злочинів, а також інших обставин є день складання прокурором висновку про підтвердження таких обставин матеріалами розслідування. Відбуття покарання, видання акту амністії, помилування та смерть засудженого не є перешкодою для перегляду справи в інтересах його реабілітації».

ЛІТЕРАТУРА

1. Фойницький І.Я. Курс уголовного судопроизводства. -Спб., 1996. -Т.2. -558 с.
2. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР /затв. постановою Центрального Виконавчого Комітету УРСР від 20.07.1927 р. -Київ: Держполітвидав, 1950. -148 с.
3. Мотовиловкер Я.О. Вопросы дальнейшего совершенствования уголовно-процессуального законодательства. -Томск, 1966. -124 с.
4. Бойко В., Бочечко Н. Щодо деяких положень нового кримінально-процесуального законодавства України // Право України. -2003. -№ 1. -С.99-102.
5. Ольшевська Н. Про перегляд судових рішень у кримінальних справах за нововиявленими обставинами // Прокуратура, людина, держава. -2005. -№ 11. -С.79-85.
6. Лупинская П.А., Шейко Е.Ф. Производство дел в кассационной и надзорной инстанциях. Возобновление дел по вновь открывшимся обстоятельствам // Советский уголовный процесс: Лекции. -М., 1960. -С.70-81.
7. Уголовно-процесуальний кодекс Российской Федерации. -М.: ИКФ «ЭКМОС», 2002. -480 с.
8. Уголовно-процесуальний кодекс Республики Беларусь. -Мн.: «Амалфея», 2005. -384 с.
9. Уголовно-процесуальний кодекс Республики Молдова. -Кишинев: «Monitorul Oficial», 2004. -229 с.
10. Уголовно-процесуальний кодекс Латвии с изменениями, внесенными по состоянию на 25 сентября 2003 года. -Рига: «Biznesa informācijas birojs», 2003. -156 с.
12. Уголовно-процесуальний кодекс Франции 1958 года с изменениями и дополнениями на 1 января 1966 года. -М.: «Прогресс», 1967. -111 с.
13. Посник В.С. Возобновление дел по вновь открывшимся обстоятельствам в советском уголовном процессе: Автореф. дис... канд. юрид. наук. -М., 1969. -16 с.
14. Темушкин О.П. Расследование вновь открывшихся

обстоятельств // Социалистическая законность. -1975. -№ 8. -С.29-31.

15. Громов Н. Актуальные проблемы правовой защиты личности в уголовном судопроизводстве. -Ярославль: Ярославльск. гос. ун-т, 1990. -196 с.

16. Белобабченко М.К. Возобновление дел по вновь открывшимся обстоятельствам в советском уголовном процессе: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. -М., 1988. -26 с.

17. Міхеєнко М.М., Шибіко В.П., Дубинський А.Я. Науково-практичний коментар Кримінально-процесуального кодексу України. -К.: Юрінком Інтер, 1997. -624 с.

18. Шубин В.В. Возобновление дел по вновь открывшимся обстоятельствам // Комментарий к уголовно-

процессуальному кодексу РСФСР /Под ред. А. М. Рекунова, А.К. Орлова. -М., 1985. -648 с.

19. Анашкин Г.З., Перлов И.Д. Возобновление дел по вновь открывшимся обстоятельствам. -М.: Юрид. лит., 1982. -80 с.

20. Ръжаков А.П. Возобновление уголовных дел по вновь открывшимся обстоятельствам. -М.: Филин, 1997. -94 с.

21. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: За станом законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України на 1 грудня 2001 р. /За ред. С.С. Яценка. -К.: А.С.К., 2002. -936 с.

Надійшла до редколегії 07.07.2006

ТАТАРОВ О.Ю. СРОКИ ПЕРЕСМОТРА СУДЕБНЫХ РЕШЕНИЙ ПО НОВОВЫЯВЛЕННЫМ ОБСТОЯТЕЛЬСТВАМ

Освещены проблемы, возникающие при определении сроков пересмотра судебных решений, которые набрали законную силу, по вновьявленным обстоятельствам; предложена новая редакция статьи 400-5 Уголовно-процессуального кодекса Украины.

TATAROV O.JU. REVISION TERMS OF JUDGMENTS TO CIRCUMSTANCES AGAIN REVEALED

The problems arising at definition of revision terms of judgments which have typed validity, to circumstances again revealed are covered; new edition of clause 400-5 of the Ukraine Criminal-remedial code is offered.

УДК 340.69

С.Б. ФОМІН, канд. юрид. наук,
І.І. ПШЕНИЧНИЙ

Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Розглядаються та аналізуються суперечливі та дискусійні питання проведення судових експертиз на сучасному етапі, зокрема, щодо можливості проведення правової експертизи, відповідальності судового експерта, а також перспективного реформування системи судово-експертних установ.

Судова експертиза є тим процесуальним інститутом, роль і значення якого у процесі розслідування кримінальних справ важко переоцінити. Саме тому у суспільстві нерідко постає питання щодо надійності та об'єктивності проведених досліджень та наданих висновків. І дана постановка питання не є безпідставною, оскільки далеко не всі питання нормативно-правового регулювання судово-експертної діяльності на сьогоднішній день дістали свого вирішення. Одним із показників глибини даної проблеми є той факт, що вони досить часто стають предметом обговорення на науково-практичних конференціях, семінарах, в публікаціях науковців та практиків. Даній проблематиці присвячені праці Ю.М. Грошевого та А.О. Селіванова, які розробляли питання правової експертизи, Є. Сімакової-Єфремян – проблема відповідальності судового експерта, М.Л. Цимбала - реформування системи судово-експертних установ та інших. Однак, безумовно не применшуючи вклад зазначених вчених у дану проблему, все ж слід визнати, що сьогодні дані питання є не досить розробленими. Саме тому метою статті є аналіз різноманітних позицій щодо даної проблеми. Новизна роботи полягає у розробці нових підходів до вирішення поданих питань.

Ми хотіли би розпочати з питання стосовно меж компетенції судового експерта. Відповідно ст.1 Закону України "Про судову експертизу", судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, досудового слідства або суду. Загальновідомо, що експертом є компетентна особа, яка має відповідну освіту, кваліфікацію, науковий або практичний досвід, володіє спеціальними знаннями та залучається органами розслідування, судом для проведення експертизи.

Таким чином, судова експертиза - це проведення завжди спеціального дослідження, що потребує глибоких знань у тій чи іншій галузі. Об'єкти та завдання таких досліджень – найрізноманітніші, але при цьому слід враховувати, що відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України "Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах" від 30.05.1997 року № 8, порушення перед експертом правових питань, вирішення яких віднесено законом до компетенції суду, є неприпустимим, тобто вирішення правових питань не є компетенцією судового експерта, а є прерогативою слідчого та суду. Що ж сто-